CURTAIN

FIȘĂ INFORMATIVĂ

Recomandări pentru adoptarea responsabilă a inteligenței artificiale în organizații

Recomandări pentru spitale, centre oncologice, organizații de pacienți și instituții publice. Perspective din Ghidurile CURTAIN pentru utilizarea adecvată a LLMs în scopul creșterii alfabetizării privind cancerul

2026

Co-funded by the European Union

Co-funded by the European Union's EU4Health programme under grant agreement No 101219448. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Health and Digital Executive Agency (HaDEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Inteligența Artificială (IA)[1] este adoptată tot mai des de spitale, centre oncologice și alte organizații din domeniul sănătății, pentru educația pacienților, comunicare și sarcini administrative. Decizia de a introduce un astfel de instrument nu este doar una tehnică: implică responsabilitate juridică, protecția datelor, încrederea pacienților și bunăstarea angajaților. Acest factsheet sintetizează cele șase recomandări pentru organizații elaborate în proiectul CURTAIN (*Combaterea Inegalităților în Cancer prin Alfabetizare în Europa)*, aliniate cu AI Act, GDPR, Spațiul European al Datelor privind Sănătatea (EHDS) și reglementările privind dispozitivele medicale.

Mesaje cheie

- Sistemele de IA se guvernează pe întreg ciclul de viață: evaluare înainte de implementare, monitorizare în timpul utilizării, reevaluare după schimbări majore.
- Instrumentele se aprobă pe baza unor criterii transparente și pentru scopuri definite, fără etichete absolute de tipul „complet sigur”.
- Datele care permit identificarea pacienților se procesează numai în sisteme autorizate, cu garanții de securitate.
- Pacienții, cetățenii și angajații sunt implicați în mod continuu, nu doar printr-o consultare unică.
- Competențele de utilizare a IA se dezvoltă în funcție de rolul fiecărui angajat.

Recomandări

Organizații

Implicarea pacienților ar trebui să fie continuă

Cetățenii și pacienții ar trebui implicați în guvernanța IA în mod continuu, nu doar prin consultări unice.

Recomandare: Asigurați implicarea continuă a cetățenilor și pacienților în luarea deciziilor ce țin de guvernanța IA.

Organizațiile ar trebui să implice în mod real pacienții, cetățenii și ceilalți utilizatori finali în etapele relevante ale proiectării, selecției, implementării, evaluării și monitorizării sistemelor de IA. Implicarea ar trebui să fie proporțională cu scopul utilizării și să contribuie la accesibilitate, ușurință în utilizare, acceptabilitate, echitate și identificarea riscurilor reale.

[1] https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2949916X24001105

Evitați crearea unei încrederi excesive în IA

Susținerea oficială a unor instrumente de IA de către organizații și etichetele de tipul „instrument sigur" pot crea un fals sentiment de siguranță și pot reduce evaluarea critică din partea utilizatorilor.

Recomandare: Stabiliți un proces transparent de evaluare și aprobare a instrumentelor de IA și evitați susținerea oficială a unor instrumente drept „instrumente sigure".

Nu susțineți oficial instrumente de IA accesibile publicului sau nevalidate fără o evaluare adecvată și nu folosiți etichete absolute precum „complet sigur" sau „fără erori". Stabiliți criterii transparente de evaluare și aprobare, în funcție de scopul utilizării, dovezi, performanță, confidențialitate, securitate, statutul de reglementare, accesibilitate și nivelul de risc. Utilizarea aprobată rămâne limitată la scopurile și condițiile pentru care sistemul a fost evaluat.

Datele medicale sensibile necesită limite stricte

Organizația trebuie să stabilească clar ce sisteme de IA pot procesa fiecare tip de informație și în ce scop.

Recomandare: Mențineți limite stricte atunci când este vorba despre utilizarea sau procesarea datelor personale.

Definiți ce sisteme de IA sunt autorizate să proceseze anumite categorii de informații și în ce scopuri. Informațiile care permit identificarea pacienților, dosarele medicale, datele genetice, imagistica sau alte date medicale sensibile nu se introduc în sisteme de IA accesibile publicului sau neautorizate. Pentru sistemele autorizate să proceseze date medicale, aplicați minimizarea datelor, controlul accesului, măsuri de securitate, politici de păstrare, auditabilitate, garanții contractuale și cerințele aplicabile privind GDPR, securitatea cibernetică și dispozitivele medicale.

IA de la locul de muncă ar trebui să sprijine angajații, nu să îi monitorizeze

Instrumentele de tip wellness bazate pe IA trebuie să fie transparente, voluntare și să protejeze confidențialitatea angajaților. Datele generate nu ar trebui să fie accesibile managerilor sau departamentului de resurse umane.

Recomandare: Implementați funcționalități etice la locul de muncă atunci când adoptați sisteme de IA în organizație.

Atunci când folosiți instrumente de IA pentru sprijinirea bunăstării angajaților (de exemplu, memento-uri pentru pauze sau gestionarea volumului de muncă), asigurați transparență deplină. Funcționalitățile trebuie să fie opționale și dezactivate implicit. Precizați clar că ignorarea notificărilor nu are consecințe și că datele individuale privind starea de bine nu sunt accesibile conducerii sau departamentului de resurse umane.

Este necesară o guvernanță solidă și o asumare clară a responsabilității

Este nevoie de cadre juridice clare, de responsabilitate umană asumată, de reglementare coerentă și de supraveghere continuă. Sistemele de IA nu trebuie să funcționeze autonom în domeniul medical și trebuie monitorizate permanent.

Recomandare: Guvernați sistemele de IA pe întreg ciclul lor de viață.

Mențineți un inventar al sistemelor de IA utilizate și stabiliți scopurile aprobate, persoanele responsabile și limitele de utilizare. Guvernanța include evaluarea riscurilor și validarea înainte de implementare, monitorizarea performanței, siguranței, erorilor sistematice (bias) și incidentelor în timpul utilizării, proceduri de raportare și escaladare, precum și reevaluarea după modificări semnificative ale modelului, datelor, software-ului sau scopului de utilizare.

Angajații au nevoie de competențe de utilizare a IA adaptate rolului lor

Procesul de validare a semnalat riscul unei încrederi excesive în răspunsurile IA atunci când timpul este limitat sau există incertitudine clinică, precum și dificultăți în integrarea recomandărilor în procedurile existente.

Recomandare: Dezvoltați competențe de utilizare a IA adaptate rolului fiecărui angajat.

Oferiți angajaților instruire în utilizarea IA, adaptată rolului și experienței lor, precum și riscurilor sistemelor pe care le folosesc. Instruirea ar trebui să acopere limitele

sistemelor, verificarea informațiilor, confidențialitatea, erorile sistematice (bias), escaladarea problemelor și supravegherea umană.

Întrebări de verificare pentru conducere

- Avem un inventar al sistemelor de IA folosite și o persoană responsabilă pentru fiecare?
- Știm ce categorii de date poate procesa fiecare sistem și în ce scop?
- Am evaluat fiecare instrument înainte de aprobare (scop, dovezi, performanță, securitate, statut de reglementare, accesibilitate)?
- Avem o procedură de raportare a incidentelor și de reevaluare după actualizări majore?
- Pacienții, cetățenii și angajații au fost implicați în alegerea și evaluarea instrumentelor?
- Angajații au primit instruire adaptată rolului lor?
- Instrumentele de bunăstare pentru angajați sunt opționale, iar conducerea nu are acces la datele individuale?

Cum au fost elaborate recomandările

Recomandările au fost elaborate în proiectul CURTAIN în patru etape: o analiză integrativă a literaturii științifice și a cadrului de reglementare; un workshop de tip Living Lab cu cetățeni din comuna Lerești, județul Argeș (20 noiembrie 2025); o consultare cu 12 experți din toate sectoarele modelului penta-helix; și validarea cu utilizatori finali (studenți, farmaciști, vârstnici, inclusiv din mediul rural). În urma validării, mai multe recomandări au fost reformulate și au fost adăugate două recomandări noi pentru organizații, privind guvernanța IA pe întreg ciclul de viață și competențele angajaților.

Termenul „validare" se referă la validarea recomandărilor de către experți, părți interesate și utilizatori finali. Nu reprezintă o validare clinică, o certificare sau o dovadă a siguranței vreunui instrument de IA.

Disclaimer

CURTAIN (*Combaterea Inegalităților în Cancer prin Alfabetizare în Europa*) este un proiect cofinanțat prin programul EU4Health al Uniunii Europene în baza acordului de grant nr. 101219448. Opiniile și punctele de vedere exprimate aparțin însă exclusiv autorilor și nu reflectă neapărat pe cele ale Agenției Executive Europene pentru Sănătate și Digital (HaDEA). Nici Uniunea Europeană și nici autoritatea finanțatoare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

Citare

Geantă, Marius; Păun, Andra; Petrov, Ivaylo; Ivanov, Hristo; Schitea, Ruxandra; Vidrașcu, Bogdan. Recomandări pentru adoptarea responsabilă a inteligenței artificiale în organizații. Recomandări pentru spitale, centre oncologice, organizații de pacienți și instituții publice. Perspective din Ghidurile CURTAIN pentru utilizarea adecvată a LLMs în scopul creșterii alfabetizării privind cancerul. Factsheet. CURTAIN. 2026

Mulțumiri

Autorii doresc să mulțumească tuturor partenerilor din Consorțiul CURTAIN implicați în Pachetul de Lucru 3 (WP3), Juriului Cetățenilor din cadrul Lerești Living Lab, precum și studenților, farmaciștilor și vârstnicilor care au participat la validarea recomandărilor, pentru contribuțiile lor valoroase, oferirea de expertiză și ghidare pe parcursul dezvoltării acestor recomandări.